

חוק המדיניות הכללית

חוק המדיניות הכלכלית לשנים 2011-2012 (חוק ההסדרים) עוסק בעידוד תעשייה עתירת ידע ובמחקר ופיתוח. מטרת החוק הינה לקדם ולתמוך בתעשיות עתירות הידע אשר מהוות את אחד ממנועי הצמיחה המרכזיים של מדינת ישראל וזאת באמצעות הענקת תמריצים שונים כמו תמריצי מס שיאפשרו פיתוח רעיונות בתחום המו"פ עד לכדי ביסוס חברות גדולות במשק.

במסגרת החוק נקבעה הוראת שעה לעידוד התעשייה עתירת הידע שכוללת 3 סעיפים המעניקים הקלות מס :

- א. ס' 20 - התרת השקעה של יחידים במניות חברות עתירות מו"פ כהוצאה ("חוק האנג'לים")
- ב. ס' 21 - הפחתת עלות רכישת מניות חברות היי טק ע"י חברת היי-טק אחרת כהוצאה
- ג. ס' 22 - פטור על הכנסה מתמלוגים בידי "תושב מוטב" כהגדרתו בסעיף 22 לחוק (במסגרת עידוד "החזרת מוחות" לישראל)

חוק האנג'לים – הוראות למטרת עידוד תעשיית עתירת הידע

במטרה להגדיל את מקורות המימון של חברות המו"פ בדרך של הגדלת היקף ההשקעות בהן, ניתן תמריץ לאותם בעלי הון המשקיעים בהן בדרך של התרת סכום ההשקעה כהוצאה ובכך הוזלו למעשה עלויות ההשקעה.

1. ההטבה

"סכום השקעה מזכה" של יחיד במניות של חברת מטרה שעיקר פעילותה היא פעילות מו"פ, עד לגובה של 5 מיליון ₪ (להלן: "סכום ההשקעה המירבי"), יותר לו בניכוי מכלל הכנסתו (מכל מקור) בשנת המס, במשך שלוש שנות מס החל בשנת המס שבה "סכום ההשקעה המזכה" שולם ל"חברת המטרה" (להלן: "תקופת ההטבה").

2. זאת בהתקיים התנאים הבאים :

- 2.1 סכום ההשקעה שולם בתקופה שבין 1 בינואר 2011 ל- 31 בדצמבר 2015 (להלן: "תקופת הוראת השעה")
- 2.2 היחיד החזיק במניות חברת המטרה, שהוקצו לו בתמורה להשקעתו המזכה, במשך כל תקופת ההטבה.
- 2.3 אין בהשקעה זו ובאופן ניכוי ההוצאה בגינה משום הימנעות ממס או הפחתת מס בלתי נאותות.

3. הגדרת "השקעה מזכה"

- השקעה של יחיד בחברת מטרה בשנת מס כלשהי, אשר בשלה הוקצו לו מניות בחברת מטרה באותה שנה.
- התנאים שפורטו לעיל מתייחסים רק לאותם מניות שלגביהן המשקיע בחר לדרוש את הטבת המס שהוענקה לו במסגרת סעיף זה (להלן: "המניות המזכות"). כלומר, ניכוי סכום ההשקעה בהן כהוצאה. המשקיע יכול לוותר על זכותו זו ואז לא תיחשבנה המניות המוחזקות בידיו בשל אותה השקעה כמניות מזכות. מכאן, שתנאי 2.2 מתייחס רק לגבי המניות המזכות. בנוסף, בקביעת סכום ההשקעה המירבי יש להביא בחשבון את השקעותיו הקודמות של המשקיע בחברת המטרה במניות מזכות בלבד.
- ניכוי ההוצאה יינתן רק בשל השקעה מזכה של יחיד ולא תאגיד.
- על מנת שהשקעה בשנת המס תיחשב להשקעה מזכה יש לשלם את סכום ההשקעה בפועל באותה שנה בה הוקצו המניות. בעניין זה הלוואת בעלים אשר מומרת להון מניות בתקופת הוראת השעה תיחשב כהשקעה שבוצעה במועד ההמרה ותוכל לזכות את המשקיע בהקלות רק אם מתחילת השנה בה הומרה הלוואה ועד לתום תקופת ההטבה, 75% לפחות מסכום ההשקעה האמורה שימש להוצאות מו"פ.
- מימוש אופציות למניות חברת המטרה תיחשב להשקעה מזכה שבוצעה במועד המימוש למניות, בסכום תוספת המימוש ששולמה במועד המימוש.

- מניות המוקצות לעובד במסגרת תכנית תגמול לא נחשבת להשקעה מזכה ולכן לא תזכה את העובד בניכוי ההוצאה. יחד עם זאת, אין בכך כדי לשלול את ניכוי ההוצאה מיחיד שהשקיע בחברה לא כ"עובד" במקרים שההקצאה בוצעה במחיר שוק ולא הייתה גלומה בה כל הטבה לעובד.

4. הגדרת "תקופת ההטבה"

שלוש שנות מס המתחילות בשנת המס שבה שולמה ההשקעה המזכה. אין רלוונטיות למועד הספציפי בשנת המס אשר בו שולם סכום ההשקעה המזכה. תקופת ההטבה מתייחסת למשקיע מסוים בשל השקעה מזכה מסוימת באותה חברה. כך, יתכנו תקופות הטבה שונות למשקיע מסוים בשל השקעות מזכות שבוצעו בשנות מס שונות.

5. הגדרת "חברת מטרה"

התנאים להכרה בחברה כ"חברת מטרה" הם:

- חברה שהתאגדה בישראל וכל עסקיה וניהולם מופעלים בישראל במועד ההשקעה ובמשך כל תקופת ההטבה.
- מניותיה אינן רשומות למסחר בבורסה.
- לפחות 75% מסכום ההשקעה של היחיד משמשים בה להוצאות מו"פ בחברה במהלך תקופת ההטבה.
- לפחות 75% מהוצאות המו"פ שהוציאה החברה במהלך תקופת ההטבה, הוצאו בישראל (התנאי האחרון יבחן בסוף תקופת ההטבה) לשם קידומו או פיתוחו של מפעל בבעלות החברה.
- הוצאות המו"פ של החברה מהוות לפחות 70% מכלל הוצאות החברה.
- בשנה שבה שולם סכום ההשקעה המזכה ובשנה שלאחריה לא עלו הכנסותיה של החברה על 50% מסכום הוצאות המו"פ.

יודגש, כי כל התנאים המפורטים לעיל צריכים להתקיים במהלך תקופת ההטבה. אי עמידה באחד התנאים הנדרשים לצורך קבלת ההטבה, במהלך תקופת ההטבה, שוללת את ההטבה למשקיע באופן רטרואקטיבי, ביחס לאותה השקעה מזכה שבשלה נתבעה ההוצאה.

חברת המטרה אינה יכולה להיות חברה משפחתית במועד ההשקעה בה ובמהלך כל תקופת ההטבה.

המונחים "מחקר" ו"פיתוח" יוגדרו בהתאם לאמור בחוק לעידוד מו"פ ובלבד שהתקבל אישור מהמדען הראשי לעיסוק החברה במחקר ופיתוח עפ"י הגדרתם בחוק האמור. אישור המדען הראשי לגבי פעילות "מחקר" ו"פיתוח" של חברת המטרה יינתן בהתאם ל"נוהל אישורים ובקשות מיוחדות במסגרת חוק המו"פ" (להלן: "נוהל המדען הראשי"). בהתאם לסעיף 3.19 לנוהל זה על מנת להקל על חברות מטרה לגייס משקיעים, לשכת המדען תאפשר שני מסלולים לצורך קבלת האישור:

- אישור מקדמי – הגשת בקשה מקוצרת לקבלת אינדיקציה לקיומה/אי קיומה של חדשנות טכנולוגית בתוכנית המו"פ של החברה. ניתן להגיש את הבקשה עם ביצוע ההשקעה או במועד הסמוך לביצועה. ניתן להגישה לכל המוקדם לאחר חתימה על זיכרון דברים או על מסמך המעיד על הסכם השקעה בטווח הזמן המייד.
- הגשת בקשה מלאה – תוגש בתום השנה הראשונה משנות ההטבה או בתום שלוש שנות ההטבה.

6. סכום השקעה מירבי

ניכוי סכום ההשקעה המזכה ע"י המשקיע, מוגבל לסכום של עד 5 מיליון ₪ באותה חברת מטרה.

לצורך חישוב סכום ההשקעה המירבי יילקחו בחשבון, כלל השקעותיו המזכות של היחיד בחברת המטרה במישורין, וכן השקעות כאמור שביצע קרובו (לפי הגדרה 88 לפקודת מס הכנסה) בחברת המטרה.

7. כללים לייחוס הוצאות המו"פ להשקעה המזכה שביצע המשקיע

- הוצאות המו"פ שייחסו להשקעה המזכה יהיו הוצאות, כאמור, שיצאו בשנת המס בה בוצעה ההשקעה ובלבד ששולמו הסכומים בשלה. לכן, הלוואת בעלים המומרת למניות החברה (הקצאה) תיחשב להשקעה מזכה שבוצעה במועד ההמרה רק אם מתחילת השנה בה הומרה ההלוואה ועד תום תקופת ההטבה, 75% לפחות מסכום ההשקעה הנ"ל שימש להוצאות מו"פ.
- אם חברת מטרה ביצעה מספר הקצאות שמהוות בידי המשקיעים השקעות מזכות, ייחוס הוצאות המו"פ להקצאות השונות יהיה על פי סדרן הכרונולוגי. מאחר ונדרש רף מינימלי של 75% מכספי ההשקעה המזכה של המשקיע שימשו להוצאות מו"פ, הרי שייחוס הוצאות המו"פ להקצאות יהיה עד 75% מסכום כל הקצאה.

8. כללים ועקרונות לניכוי הוצאה בידי המשקיע

- ככלל, המשקיע אינו חייב לנכות את הוצאה בשל ההשקעה המזכה. במקרה כזה סכום ההשקעה ישאר כחלק ממחירן המקורי של מניות חברת המטרה ויבוא בחשבון במכירתן של המניות בהתאם לפקודת המיסים. יש להבהיר כי בחישוב רווח ההון בעת מכירת המניות אין להפחית מהמחיר המקורי את הסכום שיכול היה להיות מנוכה.
- ניתן לנכות את סכום ההשקעה במניות המזכות על פני שנות המס במשך תקופת ההטבה לפי בחירת המשקיע. יחד עם זאת, התנאים הנדרשים לניכוי הוצאה חייבים להתקיים במשך כל שנות המס הרלוונטיות. אי עמידה באחד התנאים הנדרשים שוללת את ניכוי הוצאה באופן רטרואקטיבי.

9. ניכוי הוצאה בידי בעלי שליטה

החוק אינו מונע מבעלי השליטה בחברת המטרה את האפשרות לנכות סכום של השקעה מזכה כהוצאה. אך אפשרות זו קיימת רק כאשר מדובר בהזרמה של "כסף חדש" לחברה.

אם בוצעה הקצאת מניות לבעל שליטה ומנגד בסמוך לאותו מועד נוצרה או גדלה יתרת חובה של בעל השליטה או ששולמו לו סכומים כמו דמי ניהול או דיבידנד הרי שרשות המיסים יכולה שלא לאשר את ייחוס ההוצאות להקצאת המניות.

במקרה שבו בעל השליטה גם עובד בחברה בעבודה שמהווה פעילות מו"פ בחברה (מהנדס, מתכנת), ייבדק האם הייתה עליה בשכרו בשנים הקודמות לשנת ההקצאה, שאינה סבירה ביחס לפעילות או לפעילות החברה. **המדען הראשי** יבחן לפי שקול דעתו את מידת סבירותו של השכר המשולם לבעל שליטה ואת סוג הפעילות שבגינה הוא שולם, בהתאם לנסיבות המקרה.

10. סוגי המשקיעים הזכאים לנכות את הוצאה בשל מניות המזכות

כאמור, מטרת החוק היא לעודד יחידים בעלי הון לתעל את השקעותיהם לחברות מטרה לצורך השקעה בפעילות מו"פ. ישנם משקיעים שאף אינם "יחידים" ניתן לייחס להם את החוק. מצד שני ישנם משקיעים או בעלי מניות בחברה שעל אף שהם יחידים, הוראות הסעיף לא יחולו עליהם.

• השקעה של חברה משפחתית

השקעה של חברה משפחתית בחברת מטרה לא תיחשב כהשקעה של היחיד ואתו נישום לא יהיה זכאי לנכות הוצאה בשל ההשקעה האמורה. זאת מאחר ומדובר בחברה לכל דבר ועניין.

• השקעה באמצעות שותפות

ככלל, שותפות הינה חבר בני אדם ולכן אינה מהווה יחיד. עם זאת, מתוך כוונה לאפשר לשותפות לבצע השקעה מזכה במניות חברת מטרה, בכוונת רשות המיסים לפעול לשינוי החקיקה. לאור זאת, תאפשר רשות המיסים, בתנאים מסוימים, ליחידים שהם שותפים לנכות את הוצאה בגין השקעה מזכה שביצעה השותפות בחברת המטרה, כאילו השקיעו היחידים במישרין בחברת המטרה. במקרים כאלו יש לפנות לחטיבה המקצועית ברשות המיסים.

- משקיעים תושבי חוץ

גם יחיד תושב חוץ, שהשקעתו עומדת בתנאי הסעיף יוכל לנכות את ההוצאה הנובעת מהשקעתו המזכה, כנגד הכנסה חייבת שיש לו בישראל באותה שנה.

- מניות לעובדים

ככלל, מנות המוקצות לעובד לא נחשבות להשקעה מזכה ולכן לא יהיה זכאי בניכוי ההוצאה בהתאם להוראות הסעיף. אך אין הדבר כאשר בוצעה השקעה במחיר שוק ללא גילום כל הטבה לעובד.

- השקעה של נאמן בנאמנות

בפק' המס נקבע כי הנאמן יהא בר השומה ובר החיוב במס של הכנסות הנאמנות, למרות שאין לייחס לו את הכנסות הנאמנות ונכסיה. אולם, על מנת לעודד השקעות אלו בחברות מטרה ע"י יחידים שהשקעתם מבוצעת באמצעות נאמנויות שיצרו, תאפשר רשות המיסים לנאמן בנאמנות, במקרים מסוימים, לדרוש הוצאה בשל השקעה מזכה שביצע. במקרים כאלו יש לפנות לחטיבה המקצועית ברשות המיסים.

11. פרוצדורה, הודעות, דיווחים, טפסים והליכי שומה

- הנחיות מנהליות לחברות המטרה ולמשקיעים

על חברת מטרה ועל המשקיעים המעוניינים לתבוע ניכוי הוצאה, לפעול כדלקמן:

- משקיע הזכאי לנכות את ההוצאה יודיע לחברת המטרה, בסמוך למועד ההקצאה, על כוונתו לתבוע את הניכוי בשל השקעתו המזכה או על וויתורו. חברת המטרה תביא את הודעתו בחשבון כאשר היא מייחסת את הוצאות מו"פ למשקיעים השונים.
- משקיע שדרש הוצאה בשל השקעה מזכה בדוחות שהוגשו על ידו, ולאחר מכן התברר שאינו זכאי לכך, חייב להגיש לפקיד השומה דוח מתקן בהתאם.
- חברת המטרה תידרש לדווח מדי שנה לכל משקיע שהודיע שבכוונתו לנכות את ההוצאה, על הוצאות המו"פ שיוחסו לו באותה שנה. בדיווח זה יכלול גם פירוט קיום התנאים הכלולים בהגדרת חברת מטרה, זאת לאחר שנתקבלו אישורי המדען הראשי הרלוונטיים לאותה שנה. הדיווח ימסר ביחס לכל הקצאה בנפרד, בכל אחת מהשנים הכלולות בתקופת ההטבה המיוחסת לאותה הקצאה. הדיווח יהיה בטופס שיועד לכך ויאושר ע"י רואה חשבון של החברה.
- חברת המטרה תצרף לדוח השנתי, דוח מרכז המפרט ביחס לכל הקצאה, את ייחוס הוצאות המו"פ שהוצאו על ידה למשקיעים הזכאים. הדיווח יהיה בטופס מיוחד ויאושר ע"י רואה חשבון של החברה ואיליו יצורפו אישורי המדען הראשי הרלוונטיים.
- המשקיע יצרף כנספח לדוח השנתי המוגש על ידו, דוח המפרט את השקעותיו המזכות בחברת מטרה, בטופס מיוחד. לדוח זה יצורף הדיווח השנתי שנמסר לאותו משקיע מחברת המטרה. למרות זאת, המשקיע יוכל לתבוע ניכוי כאמור, גם אם עדיין לא התקבל אישור מחברת המטרה לאותה שנה אם האישור ניתן לגבי אותה השקעה בשנות מס קודמות הכלולות בתקופת ההטבה.

12. סיכום

חוק האנג'לים מעניק הטבה ליחידים המשקיעים בחברות מו"פ בדרך של התרת השקעה במניות, שהינה בעלת אופי הוני, כנגד כלל מקורות ההכנסה לרבות הכנסה פירותית. הטבה זו חשובה במיוחד לאור העלאת שיעור המס המירבי החל על יחיד החל משנת 2012 ל-48%.

יודגש, כי במקרים מסוימים ניתן יהיה להשקיע גם באמצעות שותפות שהוקמה לשם החזקת מניות בלבד.

לכן, טרם הגשת הבקשה למדען הראשי שהיא אחד התנאים לקבלת ההטבה יש לבחון את אופן הצגת הנתונים בפניו על מנת לקבל את האישור המבוקש.